

AHVENANMAAN MAAKUNTALAKI

1 Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymät maakuntalait

1. *Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete* ¹ (Maakuntalaki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain soveltamisesta Ahvenanmaalla)
2. *Landskapslag om ändring av 20 och 21 § landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna* ² (Maakuntalaki kuntien maakuntaosuuksista annetun maakuntalain 20 ja 21 §:n muuttamisesta)
3. *Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om kompensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag* ³ (Maakuntalaki eräiden vähennysten johdosta kunnille aiheutuvien verotulojen menetysten korvaamisesta annetun maakuntalain 2 §:n muuttamisesta)
4. *Landskapslag om ändring av 29 och 29f § kommunalskattelagen för landskapet Åland* ⁴ (Maakuntalaki Ahvenanmaan maakunnan kunnallisverolain 29 ja 29f §:n muuttamisesta)
5. *Landskapslag om ersättning till kommunerna för kostnader för barnomsorg och grundskola för personer med tillfälligt skydd under åren 2022 och 2023* ⁵ (Maakuntalaki tilapäistä suojelua saavien päivähoidosta ja peruskoulusta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaamisesta vuosina 2022 ja 2023)
6. *Landskapslag om ändring av kommunalskattelagen för landskapet Åland* ⁶ (Maakuntalaki Ahvenanmaan maakunnan kunnallisverolain muuttamisesta)
7. *Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om inteckning i bil* ⁷ (Maakuntalaki autokiinnityslain soveltamisesta Ahvenanmaalla)
8. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om studiestöd* ⁸ (Maakuntalaki opintotuesta annetun maakuntalain muuttamisesta)
9. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning* ⁹ (Maakuntalaki lukiokoulutuksesta annetun maakuntalain muuttamisesta)

¹ VN/91/2025

² VN/106/2025

³ VN/148/2025

⁴ VN/154/2025

⁵ VN/235/2025

⁶ VN/117/2025

⁷ VN/36198/2024

⁸ VN/5456/2025

⁹ VN/5456/2025

2 Tasavallan presidentin veto-oikeus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, 19 §:n 2 momentin mukaan tasavallan presidentti voi, kun korkeimman oikeuden lausunto on hankittu, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maakuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Presidentin on tehtävä päätöksensä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun maakuntapäivien päätös annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.

Edellä 1 kohdan luettelon 1-6 kohdassa mainitut maakuntalait ovat saapuneet oikeusministeriöön 31.12.2024. Muistion 1 kohdan luettelon 7 kohdassa mainittu maakuntalaki on saapunut oikeusministeriöön 12.12.2024 ja muistion 1 kohdan luettelon 8 ja 9 kohdassa mainitut maakuntalait ovat saapuneet oikeusministeriöön 13.2.2025.

3 Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnot

Itsehallintolain 19 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausunnon maakuntalain hyväksymispäätöksestä ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille.

Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunnan virkakieli on ruotsi.

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 29.1.2025 päivätyt lausunnot muistion 1 kohdan 1-6 kohdassa mainituista maakuntalaeista. Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 14.2.2025 päivätyt lausunnot muistion 1 kohdan 7 kohdassa mainitusta maakuntalaeista ja 14.3.2025 päivätyt lausunnot muistion 1 kohdan 8 ja 9 kohdassa mainituista maakuntalaeista.

Muistiossa mainituista maakuntalaeista antamissaan lausunnoissa (1/25, 2/25, 3/25, 4/25, 5/25, 6/25, 8/25 ja 13/25) valtuuskunta on katsonut, että maakuntalait kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Muistion 1 kohdan luettelon 7 kohdassa mainittu maakuntalaki autokiinnityslain soveltamisesta Ahvenanmaalla on blankettilaki, jolla saatetaan maakunnassa tietyin poikkeuksin sovellettavaksi valtakunnan autokiinnityslaki (810/1972).

Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnon (8/25) mukaan ajoneuvokiinnitystä tai kiinnitystä yleensä ei mainita erillisenä oikeudenalana Ahvenanmaan itsehallintolain säännöksissä lainsäädäntövallan jaosta valtakunnan ja maakunnan välillä. Lainsäädäntövaltaa on näin ollen valtuuskunnan mukaan arvioitava niiden itsehallintolaissa määriteltyjen oikeudenalojen perusteella, joita lainsäädäntö voi lähinnä koskea.

Itsehallintolain 18 §:n 21 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta tieliikenteen osalta. Ajoneuvokiinnitys, sellaisena kuin siitä säädetään valtakunnan

laissa, perustuu valtuuskunnan lausunnon mukaan ajoneuvokiinnitysrekisterin ylläpitoon. Ahvenanmaan valtuuskunta on lausuntonsa mukaan johdonmukaisesti liittännyt ajoneuvojen rekisteröintiä koskevan lainsäädäntövallan itsehallintolain 18 §:n 21 kohdassa säädettyyn maakunnan lainsäädäntövaltaan tieliikenteen osalta. Tämän johdosta Ahvenanmaan valtuuskunta katsoo, että ajoneuvokiinnitysten rekisterinpito kuuluu maakunnan toimivaltaan.

Itsehallintolain 27 §:n 41 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta muissa kuin pykälässä erityisesti mainituissa yksityisoikeudellisissa asioissa, jolleivät ne välittömästi liity itsehallintolain mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan oikeudenalaan. Ahvenanmaan valtuuskunta katsoo, että kiinnityslaitos on itsehallintolain 27 §:n 41 kohdassa tarkoitettu valtakunnan toimivaltaan kuuluva yksityisoikeudellinen asia myös ajoneuvojen osalta. Valtuuskunta huomauttaa, että maakuntalaki koskee myös pankki - ja luottotoimen oikeudenalaa, joka itsehallintolain 29 §:n 5 kohdan mukaan kuuluu valtakunnan toimivaltaan. Maakuntalaki on valtuuskunnan mukaan siten sekaluonteinen, koska siinä on sekä maakunnan että valtakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätelmä on, että maakuntalaki kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 Korkeimman oikeuden lausunto

Oikeusministeriö pyysi 8.1.2025 lausuntoa korkeimmalta oikeudelta muistion 1 kohdan 7 kohdassa mainitusta maakuntalaista. Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan korkeimman oikeuden itsehallintolaissa tarkoitetut lausunnot on laadittava ruotsin kielellä.

Korkein oikeus on 5.3.2025 antamassaan lausunnossa (KKO-HD/50/2025) huomauttanut, että blankettilainsäädännön lähtökohtana on itsehallintolain 19 §:n 3 momentti. Lainkohdan mukaan maakuntalakiin voidaan yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi ottaa valtakunnan lainsäädännön piiriin kuuluvia säännöksiä, jos ne asiallisesti vastaavat valtakunnan lain vastaavia säännöksiä. Tällaisten säännösten ottaminen maakuntalakiin ei muuta valtakunnan ja maakunnan välistä lainsäädäntövallan jakoa. Blankettilainsäädäntö itsehallintolain 19 §:n 3 momentin nojalla on kuitenkin mahdollista vain, jos valtakunnan laissa on säännöksiä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista asioista (esim. Korkeimman oikeuden lausunto 1.8.2019, OH 2019/130).

Korkein oikeus toteaa, kuten myös Ahvenanmaan valtuuskunta, että autokiinnityksiä tai muita kiinnityksiä ei mainita maakunnan ja valtakunnan välisessä lainsäädäntövallan jaossa itsehallintolaissa.

Itsehallintolain 18 §:n 21 kohdan mukaan tieliikennettä koskeva lainsäädäntövalta kuuluu maakunnalle. Korkein oikeus toteaa, että maakunnan toimivaltaan säätää tieliikennettä koskevaa lainsäädäntöä sisältyy toimivalta säätää lakeja ajoneuvoista ja ajoneuvojen rekisteröinnistä Ahvenanmaalla.

Korkein oikeus huomauttaa lausunnossaan, että valtakunnan autokiinnityslainsäädäntö on pääosin yksityisoikeudellista ja liittyy yleiseen esineoikeuteen. Korkein oikeus yhtyy Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnossaan itsehallintolain 27 §:n 41 kohdasta tekemään arvioon ja katsoo, että autokiinnitys on sellainen yksityisoikeudellinen asia, joka ei välittömästi liity tieliikenteen oikeudenalaan mainitussa lainkohdassa tarkoitetulla tavalla.

Korkeimman oikeuden lausunnon mukaan myös siltä osin kuin valtakunnan laissa säädetään kiinnitysten rekisterinpidosta, laki on esineoikeudellinen. Korkein oikeus katsoo, että autokiinnitysten rekisterinpito hallintotehtävänä ei kuulu itsehallintolain 18 §:n 21 kohdassa säädetyn tieliikennettä ja siihen liittyviä ajoneuvorekistereitä koskevan lainsäädäntövallan piiriin. Korkein oikeus katsoo, että maakuntalaki kokonaisuudessaan koskee valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita. Koska valtakunnan laissa ei ole säännöksiä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista asioista, ei blankettilainsäädännön edellytys lausunnon mukaan täyty. Maakuntalaki muodostaa täten korkeimman oikeuden mukaan toimivallan ylityksen, ja on määrättävä raukeamaan.

5 Esitys

Muistion 1 kohdan luettelon 1-6 ja 8-9 kohdassa mainituista maakuntalaeista ei ole asioiden laatu huomioon ottaen katsottu tarpeelliseksi hankkia korkeimman oikeuden lausuntoa.

Esitetään, että tasavallan presidentti päättää korkeimman oikeuden esittämillä perusteilla määrätä muistion 1 kohdan luettelon 7 kohdassa mainitun maakuntalain raukeamaan, ja muilta osin päättää olla käyttämättä veto-oikeuttaan esityslistassa mainittuihin maakuntalakeihin.